

Rečnícky štýl

Rétorika = náuka o vlastnostiach hovorené prejavu, o umení hovoriť

významní rečníci: Sokrates, Platón, Aristoteles (napísal dielo Rétorika), Cicero, Štúr (1.významný slovenský rečník), Moyzes

- **subjektívno-objektívny štýl**, využíva sa **v súkromnej i verejnej komunikačnej sfére** (reklama, masmédiá, politika)

Funkcia: presvedčiť, vysvetľovať, informovať, komentovať, sprevádzať udalosťami

Znaky rečníckeho štýlu

1. **verejnosť** – verejná komunikácia, niekedy i v súkromí, autor využíva výhradne **prostriedky zo spisovnej formy jazyka**
2. **ústnosť/písomnosť** – väčšina prejavov sa vopred **pripravuje písomne a následne prednesie**, autor využíva dôraz, neverbálne komunikačné prostriedky, udržiava sa oficiálna vzdialenosť medzi komunikantmi (t.j. rečník - publikum)
3. **sugestivnosť** – snaha **zapôsobiť na city poslucháča, získať ho, presvedčiť, ovplyvniť**
4. **adresnosť** – kolektívny príjemca (Milí hostia! Vážení občania!), len **niektoré sú venované jednotlivcovi** (Drahý jubilant!)
5. **názornosť** – využíva sa v **prednáške, pri prezentácii projektu**, reč je sprevádzaná presvedčaním, argumentovaním (môže sa využívať prezentácia pomocou PC, videonahrávka)

Žánre rečníckeho štýlu

a/ **agitačné** (politická a súdna reč) > **presvedčiť, argumentovať**

b/ **náučné** (prednáška, prezentácia projektovej práce, referát, kázeň, diskusný príspevok, polemika, debatný príspevok) > **vzdelávať, informovať, prezentovať**

c/ **príležitostné** (slávnostné prejavy pri rôznych príležitostiach) > **vzbudzovať emócie, sprevádzať počas akcie**

*Rečnícky štýl sa narozdiel od ostatných štýlov realizuje **len v ústnej forme!***

- **útvary** rečníckych žánrov delíme na **monologické** a **dialogické** (napr. prednáška je monologická, diskusný príspevok dialogický)

Prednes prejavu

- **úvod a záver naspamäť**
- **kontakt** s poslucháčmi
- mimojazykové prostriedky: **mimika, gestikulácia**
- správna **artikulácia**
- **intonácia** reči: pauzy, tempo reči, výška hlasu, slovný a vetný dôraz

Verbálne výrazové prostriedky rečníckeho štýlu

~ synonymá, antonymá, spisovné slová, cudzie slová, frazeologizmy, eufemizmy, citovo príznakové slová

~ rečnícke otázky, zvolacie vety, vsuvky

~ rečnícke figúry a trópy (*hyperbola, voľná citácia, paralela-porovnanie, nepriame pomenovanie*)

Chyby v rečníckom prejave

- defektné pauzy, zbytočne opakované oslovenia, rýchle tempo reči, slabá intenzita hlasu, zlá výslovnosť, nespisovné a vulgárne slová, monotónnosť, čítanie textu z papiera a nulový očný kontakt s publikom, nevhodne zvolená dĺžka prejavu, atď.

Slávnostný prejav

- **jeden z najpôsobivejších a najdôstojnejších jazykových prejavov** (spolu so smútočným prejavom)
- nazýva sa „**hovorená hodnotiaci úvaha**“
- využíva **výrazové prostriedky umeleckého štýlu** (metafory, prirovnania, rečnícka otázka, citát, atď.)
- jeho cieľom je **zhodnotiť význam nejakej dôležitej udalosti alebo akcie**
- nemal by byť rozsiahly a **nemal by sa celý čítať**
- rečník môže využiť **citáty, resp. parafrázy** (t.j. prerozprávanie citátu vlastnými slovami)

Kompozícia slávnostného prejavu

- 1. úvod** (oslovenie, pomenovanie príležitosti)
- 2. jadro** (logická nadväznosť myšlienok)
- 3. záver** (zhrnutie, výzvy, želanie príjemného večera, zopakovanie poďakovania, vyjadrenie úcty)